

VÄLJUNDI SELETUS

Väljundis on esitatud iga sõna morfoloogiline analüüs, süntaktilised funktsioonid ja sõltuvussuhted.

Väljundi näide

"<s>"

"<Mitmekesisus>"

"mitme_kesisus" L0 S com sg nom cap @SUBJ #1->2

"<on>"

"ole" L0 V main indic pres ps3 sg ps af <FinV> <Intr> @FMV #2->0

"<elu>"

"elu" L0 S com sg gen @NN> #3->5

"<vaieldamatu>"

"vaieldamatu" L0 A pos sg nom @AN> #4->5

"<omapära>"

"oma_pära" L0 S com sg nom @PRD #5->2

"<.>"

"," Z Fst #6->6

"</s>"

Väljundi kuju seletus

"<sõna>"

"tüvi" L lõpp sõnaliik morfoloogiline_info @süntaktiline_fn #sõna_jrk_nr->ülemuse_jrk_nr

kus:

- "<sõna>" - tekstis esinenud sõnavorm,
- tüvi - lemma e. algvormi tüvi,
- lõpp - sõna lõpp,
- sõnaliik - ühetäheline sõnaliigi lühend,
- morfoloogiline_info - noomeni- või verbikategooria täpsemate morfoloogiakategooriate lühendid, nt noomeni korral kääne või verbi korral aeg
- süntaktiline_fn – süntaktiline funktsioon lauses, nt subjekt,
- sõna_jrk_nr - sõna järjekorranumber lauses,
- ülemuse_jrk_nr - sõna ülemuse järjekorranumber lauses,
- Sõna eritõlgendused paiknevad eri ridadel.

"<s>" ja "</s>" on vastavalt lause alguse ja lõpu märgendid.

Morfoloogiliseks analüüsiks kasutatakse Filosoofi Vabamorfi <https://github.com/Filosoofi/vabamorfi>, mille väljund teisendatakse süntaksianalüsaatorile sobivale kujule. Põhjalikku morfoloogiliste märgendite kirjeldust tabeli kujul koos näidetega saab leida:

<http://www.cl.ut.ee/korpused/morfliides/seletus>. Selle kirjelduse erinevused süntaksianalüsaatori kasutatavatest märgenditest:

1. sõnaliigi märgend on ilma alakriipsudeta (vt allpool Sõnaliikide lühendid),
2. asesõnadel on lisaks alaliigi märgend (vt allpool Asesõna e pronoomeni (P) alaliik),
3. võivad esineda ka valikulised märgendid (vt allpool Valikulised märgendid).

Sõnaliikide lühendid

- **A** - omadussõna - (adjektiiv), nii käänduvad kui käändumatud, nt *kallis* või *eht*
- **D** - mäarsõna (adverb), nt *kõrvuti*
- **G** - genitiivatribuut (käändumatu omadussõna), nt *balti*
- **I** - hüüdsõna (interjektsioon), nt *tere*
- **J** - sidesõna (konjunktsioon), nt *ja*
- **K** - kaassõna (pre/postpositsioon ehk adpositsioon), nt *kaudu*
- **N** - arvsõna (numeraal), nt *kaks* või *teine*
- **P** - asesõna (pronoomen), nt *see*
- **S** - nimisõna (substantiiv), nt *asi*
- **V** - tegusõna (verb), nt *lugema*
- **X** - verbi juurde kuuluv sõna, millel eraldi sõnaliigi tähistus puudub, nt *plehku*
- **Y** - lühend, nt *USA*
- **Z** - kirjavahemärk, nt - , . ? !

- **T** – morfoloogilise analüsaatori jaoks tundmatu sõna

Noomeni- e käandsõna kategooriate lühendid

- **Sõnaliik**: nimisõnad ehk substantiivid (**S**), omadussõnad ehk adjektiivid (**A**), arvsõnad ehk numeraalid (**N**), asesõnad ehk pronoomenid (**P**) ja lühendid ning akronüümid (**Y**);

- **Arv**:

sg – ainsus e singular,

pl – mitmus e plural.

- **Kääne**:

nom	nominatiiv	nimetav
gen	genitiiv	omastav
part	partitiiv	osastav
adit	aditiiv	suunduv (lühike sisseütlev), nt. "majja"
ill	illatiiv	sisseütlev
in	inessiiv	seesütlev
el	elatiiv	seestütlev
all	allatiiv	alaleütlev
ad	adessiiv	alalütlev
abl	ablatiiv	alaltütlev
tr	translatiiv	saav
term	terminatiiv	rajav
es	essiiv	olev
abes	abessiiv	ilmaütlev
kom	komitatiiv	kaasaütlev

- Omadussõna e adjektiiv (A) **võrre**:
  - pos** – algvõrre,
  - comp** – keskvõrre,
  - super** – ülivõrre.

- Arvsõna e numeraali (N) **liik**:
  - card** – põhisõna,
  - ord** – järgarvsõna,
  - digit** – (araabia) number,
  - roman** – rooma number.

- Asesõna e pronomeni (P) **alaliik**:
  - pers** – personaalpronoomen e isikuline asesõna,
    - personaalpronoomeni e isikulise asesõna **isik**:
      - ps1** – esimene isik,
      - ps2** – teine isik,
      - ps3** – komas isik,
  - dem** – demonstratiivpronoomen e näitav asesõna,
  - indef** – indefiniitpronoomen e umbmäärane asesõna,
  - pos** – possessiivpronoomen e omastav asesõna,
  - inter** – interrogatiivpronoomen e küsiv asesõna,
  - rel** – relatiivpronoomen e siduv asesõna,
  - refl** – refleksiivpronoomen e enesekohane asesõna,
  - rec** – retsiiprookpronoomen e vastastikune asesõna,
  - det** – determinatiivpronoomen e määratlev asesõna.

- Lühendi e akronüümi (Y) **liik**:
  - nominal** – nimisõnaline,
  - adjectival** – omadussõnaline,
  - adverbial** – mäarsõnaline,
  - verbal** – tegusõnaline.

Muutumatu sõnade kategooriate lühendid

- Sidesõna e konjunktsiooni (J) **liik**:
  - crd** – koordineeriv e rinnastav sidesõna,
  - sub** – subordineeriv e e alistav sidesõna;
- Kaassõna e adpositsiooni (K) **liik**:
  - post** – postpositsioon e tagasõna,
  - pre** – prepositsioon e eessõna.

Verbi- e tegusõna kategooriate lühendid

- **Sõnaliik**: tegusõnad ehk verbid (V);

- **Põhiverb, modaalverb, abiverb**:
  - main** – põhiverb,
  - mod** – modaalverb,
  - aux** – abiverb.

- **Arv:**
  - sg** – ainsus e singular,
  - pl** – mitmus e plural.
- **Isik:**
  - ps1** – esimene isik,
  - ps2** – teine isik,
  - ps3** – komas isik.
- **Aeg** (täis- ja enneminevik moodustatakse *olema* abiverbi ja mineviku partitsiibi *past partic* abil):
  - pres** – preesens e olevik,
  - impf** – imperfekt e lihtminevik.
- **Tegumood:**
  - ps** – isikuline,
  - imps** – umbisikuline.
- **Kõneviis:**
  - indic** – kindel,
  - cond** – tingiv,
  - imper** – käskiv,
  - quot** – kaudne.
- **Kõneliik:**
  - af** – jaatav,
  - neg** – eitav.
- Verbi **käändelised vormid:**
  - inf** – *da*-infinitiiv,
  - sup** – supiin:
    - ill** – *ma*-supiin,
    - in** – *mas*-supiin,
    - el** – *mast*-supiin,
    - tr** – *maks*-supiin,
    - abes** – *mata*-supiin,
  - ger** – *des*-vorm ehk gerundiiv,
  - partic pres ps** – *v*-kesksõna,
  - partic pres imps** – *tav*-kesksõna,
  - partic past ps** – *nud*-kesksõna,
  - partic past imps** – *tud*-kesksõna.

Valikulised märgendid

Morfoloogiliste põhimärgendite järel enne süntaktilist märgendit võib esineda lisamärgendeid:

<cap> - sõna algab suure tähega

Kaassõna reksioon:

<nom> - nominatiivse reksiooniga kaassõna

<gen> - genitiivse reksiooniga kaassõna

<part> - partitiivse reksiooniga kaassõna

<el> - elatiivse reksiooniga kaassõna

<term> - terminatiivse reksiooniga kaassõna

<kom> - komitatiivse reksiooniga kaassõna

<FinV> - verbi pöördeline vorm

partic - adjektiivne partitsiip
<nud> - adjektiivne nud-partitsiip
<tud> - adjektiivne tud-partitsiip
<tav> - tav-partitsiip
<v> - v-partitsiip
<mata> - verbi -mata-vorm
<mine> - mine-liiteline nimisõna

Verbi sihitise rektsioon:

<Intr> - intransitiivne verb (üldjuhul pole sihiline)
<NGP-P> - sihiline verb, sihitis võib olla nimetavas, omastavas või osastavas käändes
<NGP> - sihiline verb, sihitis peab olema nimetavas, omastavas või osastavas käändes
<Part-P> - sihiline verb, sihitis võib olla osastavas käändes
<Part> - sihiline verb, sihitis peab olema osastavas käändes
<InfP> - sihiline verb, sihitis võib olla da-infinitiiv

Lisaks verbi rektsioone:

<Ill> - illatiivne
<In> - inessiivne
<El> - elatiivne
<All> - allatiivne
<Ad> - adessiivne
<Abl> - ablatiivne
<Tr> - translatiivne
<Ter> - terminatiivne
<Es> - essiivne
<Kom> - komitatiivne

Kirjavahemärk:

Exc - hüüumärk
Int - küsimärk
Fst – punkt
Ell – kolmpunkt
Els – kakspunkt
Com - koma
Scl - semikoolon
Col - koolon
Dsh - mõttekriips
Dsd – topeltkriips
Opr - avav ümarsulg
Cpr - sulgev ümarsulg
Quo - jutumärk
Oqu - avav jutumärk
Cqu - sulgev jutumärk
Osq - avav kandiline sulg
Csq - sulgev kandiline sulg
Sla - kaldkriips

CLB – osalause piir

CLBC – oletatav osalause piir

Süntaktilised funktsioonid

@SUBJ subjekt

@OBJ objekt

@ADVL adverbiaal

@PRD predikatiiv

Predikaadi märgendid

@FCV olema liitaegades, modaalverbid, finiiitne vorm (**olen** teinud, **saan** teha; modaalid on need, mis on üles loetud EKG-s; muud perifrastilise öeldise finiiitsed komponendid saavad märgendi

@FMV; **hakkan** tegema)

@FMV finiiitne põhiverb, ka need perifrastilise öeldise finiiitsed komponendid, mis ei saa märgendit @IMV (Laps **sööb** saia; **hakkan** tegema)

@ICV olema liitaegades, modaalverbid, infiniitne vorm (võin **olla** teinud, **olen saanud** teha)

@IMV infiniitne põhiverb, (olen **teinud**, hakkan **tegema**, olen **hakanud tegema**)

@Vpart afiksaaladverb ühendverbi koosseisus (sai sellest **üle**)

@VpartN afiksaaladverb nominalisatsiooni koosseisus (tema eesmärgiks on meie **kõrvale** kallutamine)

@X perifrastilise öeldise koosseisus olev jäänukvorm, mis on morf analüüsil saanud sõnaliigi märgendiks _X_ (**mahti** saama, **plehku** panema)

@NEG ei verbi eitava vormi osana (**ei** taha)

Atribuudi märgendid

@<AN adjektiiv järeltäiendina (ostis diivani, **roheline** ja **lahtitõmmatava**)

@AN> adjektiiv eestäiendina (**roheline** ja **lahtitõmmatav** diivan)

@<NN nimisõna järeltäiendina (foto väikesest **jänesest**)

@NN> nimisõna eestäiendina (väikese **jänese** foto)

@<DN määrsõna järeltäiendina (ehitise toomine liiga **lähedale**)

@DN> määrsõna eestäiendina (**vastupidiselt** ootustele)

@<INFN da-infinitiiiv järeltäiendina (soov **õppida**)

@INFN> da-infinitiiiv eestäiendina (**õppida** tahtmine)

@<KN kaassõnafraas järeltäiendina (märgend pannakse kaassõna külge) (toetus piimalehma **eest**)

@KN> kaassõnafraas eestäiendina (märgend pannakse kaassõna külge) (piimalehma **eest** lisatoetuse maksmine)

@<P prepositsiooni juurde kuuluv käändsõna (nt üle **tee**)

@P> postpositsiooni juurde kuuluv (nimi)sõna (nt **laua** all)

st kaassõnaühendis on kaassõna (postpositsioon, prepositsioon) ülemus ja tema juurde kuuluv käändsõna alluv.

@<Q kvantori kuurde kuuluv sõna (nt kolm **meest**)

@Q> kvantori eeslaiend (**inimesi** tulvil)

st kvantorühendis on kvantor (arv- või hulgasõna) ülemus ja tema juurde kuuluv käändsõna alluv

@J sidend

@I interjektsioon

@??? - morfoloogiaanalüsaatorile tundmatuks jäänud sõna või süntaksianalüsaatorile tundmatu sõnaliik.

Süntaktiliste funktsioonide määramisel on lähtutud EKG-st:

<http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/29437>

Sõltuvussuhted

Sõltuvussuhted on esitatud # järel, kõigepealt on sõna järjekorranumber lauses ja -> järel selle sõna ülemuse number.